

Innowacja programowo-metodyczno-organizacyjna

1. **Tytuł projektu:** „Skarby z trówy naszej starki”

2. **Uzasadnienie:**

Edukacja regionalna umożliwia powrót do źródeł życia każdego człowieka, jego wartości, języka, historii. Zasadniczym warunkiem zachowania własnej kultury i jej utrwalania jest przekaz dziedzictwa kulturowego już od młodego wieku. Aby człowiek stał się twórczy, otwarty i świadomy oraz pewnie poruszający się w świecie wartości, ważne jest ukształtowanie poczucia tożsamości regionalnej. Najlepszą drogą do poznania najbliższego środowiska, otoczenia, elementów kultury jest bezpośredni kontakt, poznanie ich w naturalnej postaci. Inspiracją do opracowania tej innowacji stały się dla nas refleksje rodziców, dziadków, nauczycieli związane z poczuciem przynależności do swojego regionu, małej ojczyzny.

3. **Adresaci programu:** uczniowie szkoły, wybrani nauczyciele

4. **Rozmiar przestrzenny:** szkoła, przedszkola, biblioteka gminna

5. **Rozmiar czasowy:** cykl trzyletni

Potrzeba kontynuowania innowacji wynika z przeprowadzonej ewaluacji. Wzbogacone działania realizowane są w kolejnych edycjach innowacji.

6. **Cele ogólne:**

- zachęcenie uczniów do udziału w życiu kulturalnym i społecznym Jaworza, kultywowania dawnych zwyczajów, tradycji i obrzędów
- wzbogacenie wiedzy na temat środowiska geograficznego, przyrodniczego oraz społecznego naszego regionu

7. **Cele szczegółowe:** Uczeń potrafi

- posługiwać się wyrażeniami gwarowymi
- rozpoznawać gwara swojego regionu
- czytać krótkie teksty pisane gwarą
- zrozumieć krótkie teksty pisane gwarą
- zaśpiewać piosenki regionu
- rozpoznać herb swojej miejscowości

- wymienić tradycje i zwyczaje swojego regionu
- opisać strój regionalny
- przedstawić walory przyrodnicze swojej miejscowości
- współpracować w grupie
- rozwijać swoje umiejętności artystyczne, twórcze

8. Sposób realizacji

- metody: słowna, praktycznego działania, zadaniowa
- formy: indywidualna, zbiorowa, zespołowa

9. Zakres treści i harmonogram działań

Moja rodzina i najbliższe otoczenie

Lp.	temat	zadania	sposoby realizacji	odpowiedzialni/ terminy
1.	Moja rodzina	- kim jestem? - moja rodzina i więzi ją łączące - najważniejsze momenty w życiu moim i mojej rodziny	tradycje rodzinne, wywiad wielopokoleniowy, historia mojej rodziny na tle historii i tradycji regionu	wychowawcy IX 2014
2.	Portret z babcią i dziadkiem	-drzewo genealogiczne i jego rola w poznaniu historii rodziny	wykonanie drzewa genealogicznego rodziny (wykorzystanie fotografii z rodzinnego albumu)	nauczyciele plastyki, religii, wychowawcy, I 2015
3.	Mój rodzinny dom	-elementy domu, które stanowią o tradycji, pamiątki rodzinne	opis (gromadzenie) pamiątek po przodkach	nauczyciele języka polskiego, wychowawcy klas I – III X/XI 2014

4.	Historia i tradycje mojej szkoły	- historia szkoły - patronka szkoły	apel poświęcony patronce szkoły (+konkurs wiedzy), gazetka szkolna dotycząca M. Dąbrowskiej, gromadzenie materiałów dotyczących historii szkoły (np. fotografie)	nauczyciele historii i języka polskiego IV/V 2015
----	-------------------------------------	--	---	--

Moja miejscowość, mój region

Lp.	temat	Zadania	sposoby realizacji	odpowiedzialni/ terminy
1.	Poznajmy Jaworze i najbliższe okolice	- określenie położenia geograficznego, - zaznaczenie na planie najważniejszych miejsz i obiektów	wycieczka po Jaworzu, wykonanie planu Jaworza z najważniejszymi obiektami i miejscami, wyjazd do Książnicy Beskidzkiej (zajęcia z edukacji regionalnej)	nauczyciele przyrody, opiekun Koła Regionalnego IX/X 2016
2.	Herb Jaworza	- pojęcie herbu - geneza herbu gminy - elementy herbu gminy	projekt herbu Jaworza	nauczyciele plastyki i historii IV 2015
3.	Przyroda mojego regionu	-środowisko przyrodnicze mojego regionu -flora i fauna regionu -miejsca objęte ochroną przyrody	gromadzenie informacji, gromadzenie zdjęć – konkurs fotograficzny, spotkanie z przyrodnikiem (wyjście do Domu Przyrodnika – p. K. Czadera), filmy przyrodnicze, działania na rzecz środowiska (akcja „Sprzątanie świata”, segregacja śmieci)	nauczyciele przyrody IX 2015 V 2016

4.	Historia Jaworza	- najważniejsze wydarzenia - znane postacie	poznanie historii, wyszukiwanie najważniejszych informacji na temat historii miejscowości	nauczyciele historii, języka polskiego i religii I/II 2016
----	------------------	--	--	--

**Lokalne tradycje, święta i obyczaje
Sztuka ludowa**

Lp	temat	Zadania	sposoby realizacji	odpowiedzialni/ terminy
1.	Co kraj to obyczaj...	- tradycje i obyczaje lokalne (obrzędy związane z pracą – dożynki; tradycje związane z porami roku) -uczestnictwo w obrzędach	tworzenie księgi obyczajów w oparciu o zebrane przez uczniów informacje, redagowanie scenariusza (odtworzenie obrzędów i zwyczajów wiejskich), przedstawienie	wychowawcy klas I- VI, nauczyciele języka polskiego, opiekun koła regionalnego -cały rok szkolny
2.	Nasze tradycje świąteczne	- zwyczaje i tradycje bożonarodzeniowe: ubieranie choinki, przygotowanie tradycyjnych potraw, śpiewanie kolęd, prezenty	słuchanie wierszy, opowiadań, historii związanych ze świętami w języku gwarowym (p. Józef Niesyt); wykonanie ozdób świątecznych, wspólne ubieranie choinki, wspólna wigilia, wymiana przepisów na tradycyjne potrawy świąteczne, utworzenie „regionalnej miniksiążki kucharskiej”	wychowawcy klas I – VI, nauczyciele języka polskiego, opiekun Koła Regionalnego - okres Bożego Narodzenie – cały cykl
3.	Co jemy w naszym regionie?	- charakterystyczne zwyczaje żywieniowe	utworzenie „regionalnej miniksiążki kucharskiej”, próby kulinarne	opiekun Koła Regionalnego XI 2016

4.	Strój regionalny	- tradycyjny strój codzienny i odświętny - twórcy ludowi	prezentacja stroju Śląska Cieszyńskiego, poznanie nazw poszczególnych części stroju, wykonanie rysunku stroju Śląska Cieszyńskiego, spotkanie z twórcą ludowym, uczestnictwo w wystawach rękodzieła twórców regionalnych, twórczość własna uczniów inspirowana sztuką ludową	nauczyciele języka polskiego, opiekun Koła Regionalnego IV 2016
----	------------------	---	--	---

Język regionu, gwara i nazewnictwo

Lp	temat	zadania	sposób realizacji	odpowiedzialni/ terminy
1.	Poznajemy gwarę naszego regionu	-charakterystyczne cechy gwary -elementy gwary w mowie współczesnej gwara w twórczości pisarzy naszego regionu	tworzenie minisłownika gwarowego, konkurs „Mówimy gwarą”, spotkanie z autorami tworzącymi w gwarze (p. J. Niesyt), konkurs pięknego czytania gwarowego, słuchanie baśni i legend naszego regionu	nauczyciele języka polskiego, światlicy, opiekun Koła Regionalnego - cały cykl
2.	Pieśni, przyśpiewki i tańce oraz przysłowia naszego regionu	-pieśni -tańce -zabawy -przysłowia nawiązujące do różnych pór roku	nauka piosenek gwarowych, przygotowanie gazetki z przysłowiami regionalnymi oraz ilustracjami do nich	nauczyciele języka polskiego, muzyki, opiekun Koła regionalnego I/II 2017

10. Oczekiwane efekty:

W wyniku realizacji innowacji nastąpi przyrost wiadomości i umiejętności w zakresie znajomości kulturowej i tradycyjnej swojego regionu. W efekcie uczeń będzie:

- posługiwał się wyrażeniami gwarowymi
- rozpoznawał gwarę swojego regionu
- czytał krótkie teksty pisane gwarą
- rozumiał krótkie teksty pisane gwarą
- potrafił zaśpiewać piosenki regionu
- rozpoznawał herb swojej miejscowości
- umiał wymienić tradycje i zwyczaje swojego regionu
- opisywał strój regionalny
- przedstawiał walory przyrodnicze swojej miejscowości
- dobrze współpracował w grupie
- rozwijał swoje umiejętności artystyczne, twórcze

11. **Środki, materiały, sprzęt:** wykorzystanie zasobów szkoły

12. **Sprzymierzeńcy**

- dyrekcja
- nauczyciele
- rodzice
- twórcy regionalni
- bibliotekarz gminny

13. **Sposoby oceny**

- występy
- pozytywne opinie o zmianach wychowawczych uczniów – świadomości przynależności do regionu
- wyniki konkursu

14. **Ewaluacja**

- arkusz wywiadu z nauczycielami, rodzicami, uczestnikami Koła Regionalnego
- ankieta dla uczniów

Bibliografia

1. Lidera A., Anegdoty, humoreski i zarty ludu śląskiego”, Śląski Instytut Naukowy, Katowice 1986.

2. Ondrusz J. „Godki śląskie. Podania i baśnie ze Śląska Cieszyńskiego”, Ostrawa 1997.
3. „Radosne śpiewanie”, praca zbiorowa, Towarzystwo Miłośników Zarzecza i Gminny Ośrodek Kultury w Chybiu, Zarzecze 2000.
4. Roik Jadwiga, Dzieje Jaworza na przestrzeni wieków, Jaworze 2010
5. Stanclik Ryszard, Jaworze w starej pocztówce 1890-1945, Jaworze 2004
6. „Śląsk Cieszyński. Zarys dziejów”, praca zbiorowa, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Cieszyn 1998.
7. „Śląsk Cieszyński. Zarys kultury materialnej i duchowej, praca zbiorowa, Macierz Ziemi Cieszyńskiej, Cieszyn 2000.
8. Wronicz J., Słownik gwarowy Śląska Cieszyńskiego. Wisła 1995